

Г. А. ГЛАДКОВА,

кандыдат філалагічных навук, дацэнт, дацэнт

УА «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава»,
настаўніца беларускай літаратуры Ліцэя ВДУ імя П. М. Машэрава

СУЧАСНЫЯ МЕТАДЫЧНЫЯ АСПЕКТЫ ВЫВУЧЭННЯ БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ Ў Х—ХІ КЛАСАХ

УДК 373.5.016:821.161.3-2

У артыкуле разглядаюцца сучасныя метадычныя падыходы да працы з драматычнымі тэкстамі на ўроках беларускай літаратуры ў Х—ХІ класах. Улічаны метадычныя напрацоўкі сучасных метадыстаў і настаўнікаў, новыя прыёмы аналізу драматычных тэкстаў розных жанравых мадыфікацый. Аўтар лічыць, што павышэнне чытацкай увагі да драматычных твораў можа быць рэалізавана як праз выкарыстанне інавацыйных прыёмаў (напрыклад, стварэнне буктрэйлераў, хэштэгаў і інш.), так і дзякуючы пошуку і асэнсаванню пазачасавай праблематыкі твораў, што дазваляе актуалізаваць узоры драматычнага майстэрства ХХ стагоддзя ў сучасных рэаліях.

Ключавыя словы: драматургія; жанр; трагедыя; драма; трагікамедыя; вывучэнне; метады; прыём.

The article examines modern methodical approaches to work with dramatic texts in lessons of Belarusian literature in the 10th-11th grades. Methodological developments of modern methodologists and teachers, new methods of analysis of dramaturgical texts of various genre modifications are taken into account. The author believes that claims that increasing the reader's attention to dramatic works can be realized both through the use of innovative techniques (for example, the creation of book trailers, hashtags, etc.), but also thanks to the search and understanding of the timeless problematic of the works, which makes it possible to update the examples of dramatic skill of the 20th century in modern realities.

Key words: playwrighting; genre; tragedy; drama; tragicomedy; study; method; technique.

Уводзіны

Вывучэнне драматычных твораў у школе мае метадычныя адметнасці, абумоўленыя іх родавай спецыфікай. П'есы, як правіла, маюць на мэце сцэнічнае ўвасабленне, таму літаратуразнаўчы аналіз такіх твораў грунтуецца на прынцыпе шчыльнага спалучэння літаратуры з іншымі відамі мастацтва, у прыватнасці, з тэатрам. Як вядома, драма валодае здольнасцю ўзмацняць дзеянне, «“згущаць” мастацкі час, збіраць да адзінага цэнтра ўсе падзеі» [3, с. 17], у драматычным тэксце мае важнае значэнне кожная дэталі, яна можа мець сімвалічнае значэнне ў кантэксце мастацкага твора, быць своеасаблівым ключом

да спасціжэння не толькі мастацкага вобраза, але і аўтарскай ідэі ў цэлым.

Методыка вывучэння драмы добра асветлена ў працах метадыстаў яшчэ ў савецкі час (М. А. Рыбнікава, З. К. Кудашава, М. А. Корст, Я. Г. Нестурх, Т. С. Зяпалава і інш.). Прыкметны вопыт аналізу і асэнсавання драматычных твораў назапашаны беларускімі метадыстамі В. Я. Ляшук, Ю. І. Валынец, Т. В. Кабржыцкай, В. І. Смыкоўскай, А. В. Руцкай і інш. З'яўляюцца новыя інавацыйныя напрацоўкі настаўнікаў-практыкаў, прысвечаныя вывучэнню твораў з улікам спецыфікі драматычнага роду і пэўнага драматычнага жанру.

Асноўная частка

У X—XI класах агульнаадукацыйных школ у адпаведнасці з вучэбнымі праграмамі прадагледжана вывучэнне некалькіх разнажанравых п'ес: у X класе — драмы Янкі Купалы «Раскіданае гняздо», камедыі Кандрата Крапівы «Хто смяецца апошнім», у XI — трагікамедыі А. Макаёнка «Зацюканы апостал», гістарычнай драмы А. Дударова «Князь Вітаўт».

Аналізуючы «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы, настаўніку неабходна звярнуць асаблівую ўвагу на жанравую адметнасць твора. П. Васючэнка прапаноўваў аналізаваць драматургічныя творы Янкі Купалы ў неадрыўнай узаемасувязі з яго лірыкай, успрымаючы іх як адзін тэкст. Паводле яго жанравага вызначэння, «Раскіданае гняздо» — лірычная драма з адзнакамі трагедыі [3, с. 104]. Можна, на наш погляд, таксама акрэсліць жанр твора як «паэма-драма», сыходзячы з вызначэнняў паняццяў «драма» і «паэма», якія добра вядомы вучням. Доказным бачыцца таксама вызначэнне жанру «Раскіданага гнязда» як сацыяльна-філасофскай драмы. Вучням прапануецца магчымасць абгрунтаваць тое жанравае вызначэнне, якое падаецца ім аптымальным. Такі падыход спрыяе развіццю аналітычнага мыслення, развівае здольнасць абгрунтоўваць уласнае меркаванне.

Аналіз вобразнай сістэмы драмы грунтуецца на тым, што драматург зрабіў персанажаў носбітамі пэўных ідэй і ўстановак. Можна прапанаваць вучням вытрымкі з дыялогаў герояў, на аснове якіх падрыхтаваць сацыяльны і псіхалагічны партрэт кожнай з дзейных асоб. Вывучаючы драму «Раскіданае гняздо», можна правесці тыпалагічныя паралелі з эстэтычным вопытам сусветнай драматургіі. У прыватнасці, улічыць меркаванне пра блізкасць п'есы Янкі Купалы як драмы ідэй з мастацкімі набыткамі Генрыка Ібсена; думку пра тое, што «поліфанічны спосаб арганізацыі сістэмы персанажаў лучыць твор беларускага аўтара з драматургіяй Антона Чэхава»; разлад з сабой і светам, адчуванне татальнай адзіноты збліжае мастацкі светапогляд Янкі Купалы і С. Пшыбышэўскага [2, с. 106].

Заўважым: некаторае храналагічнае несупадзенне перыядаў, якія паралельна вывучаюцца на ўроках беларускай і рускай літаратуры, не дазваляе вучням супаставіць драматургію Янкі Купалы (якая вывучаецца ў II чвэрці) і А. Чэхава (знаёмства з камедыяй

«Вішнёвы сад» запланавана на IV чвэрць). Аднак на ўроках рускай літаратуры па вывучэнні п'есы «Вішнёвы сад» бачыцца карысным правядзенне аналогій з драмай «Раскіданае гняздо» (творы збліжае топас дома, матыў яго разбурэння, тэма распаду сям'і, відавочная сімволіка мастацкіх дэталей, напрыклад, сякеры ў руках Лапахіна і ў руцэ Сымона). Такі кампаратыўны падыход будзе стымуляваць эўрыстычны пошук, накіроўваць вучнёўскую думку да ўспрымання твораў беларускай літаратуры ў сусветным культурным кантэксце.

Драма «Раскіданае гняздо» мае даўнюю традыцыю сцэнічнага ўвасаблення. На ўроках вучні знаёмяцца з гісторыяй тэатральных пастановак п'есы, глядзяць відэаўрыўкі са спектакля (пажадана даць вучням заданне паглядзець спектакль цалкам). Пасля абмеркавання спектакля будзе карысна прапанаваць падрыхтаваць вусны ці пісьмовы водгук на яго, пры гэтым неабходна загадзя даць тлумачэнні асаблівасцей гэтага жанру вучнёўскай творчай работы.

Метадычныя прыёмы, якія часта выкарыстоўваюцца на ўроках па вывучэнні драматургічных твораў, можна актыўна задзейнічаць і пры аналізе п'есы «Раскіданае гняздо». Гэта выбарачны пераказ, пераказ ад імя аднаго з персанажаў, чытанне па ролях і інсцэніраванне. Для актывізацыі ўражанняў і ўяўленняў раім прапанаваць вучням распрацаваць мізансцэны, стварыць афішы да спектакля.

Сыходзячы з педагагічных задач, настаўнік можа выкарыстаць уласныя метадычныя знаходкі для таго, каб не толькі зацікавіць вучняў творами, але і развіваць іх чытацкія здольнасці. Так, загадзя можна паказаць вучням буктрэйлер да драмы, заінтрыгаваць прадметамі з «чорнай скрыні» і даць заданне суаднесці іх з героямі драмы, для высвятлення якасці прачытання прапанаваць тэст «Пазнайце героя па рэпліцы» і інш.

Кампаратыўны падыход да аналізу вобразнай сістэмы драмы акрэсліў А. М. Макарэвіч [9], дастаткова грунтоўны метадычны матэрыял да ўрокаў па вывучэнні п'есы «Раскіданае гняздо» падрыхтаваў настаўнік-метадыст Я. В. Есіс [5], тэставыя заданні па гэтым творы распрацаваў настаўнік-метадыст М. І. Навумчык [10].

Пры распрацоўцы ўрокаў па вывучэнні гэтай драмы будзе карыснай ідэя метадыста А. В. Рудкай, якая прапаноўвае знаёмства з

драматургіяй Янкі Купалы на аснове тэхналогіі модульнага навучання. Так, тэхналагічную карту вывучэння модуля, якая рыхтуецца

на кожнага вучня асобна, для аналізу драмы «Раскіданае гняздо» можна падаць у наступным выглядзе:

Янка Купала. Драма «Раскіданае гняздо» (2 гадзіны)	Запланаваны вынік				
	I узровень	II узровень	III узровень	IV узровень	V узровень
	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10
Урок 1	Беданне фавулы п'есы. <i>Заданне:</i> перакажыце сюжэт твора	Характарыстыка часу і месца дзеяння. Парсанажы і іх лёсы. Вабарачны пераказ эпизодаў твора. <i>Заданне:</i> ахарактарызујце гістарычны час, адлюстраваны ў творах	Сістэма вобразаў. Этымалогія прозвішчаў парсанажаў. <i>Заданне:</i> падрыхтујце цытатную характарыстыку парсанажаў	Праблематыка твора. <i>Заданне:</i> вылучыце асноўныя праблемы, узнятыя аўтарам у творах, графічна аформіце высновы (<i>напрыклад, у выглядзе інтэлект-карты</i>)	Жанр. Аўтарская пазіцыя. Сцэнічны лёс твора. <i>Заданне:</i> распрацуйце афішу спектакля (рэкламны буклет, буктрэйлер), напішыце водгук на спектакль
Самакантраль					
Кантраль					
Урок 2	Беданне лёсу герояў. <i>Заданне:</i> раскажыце, што адбылося з кожным героем п'есы	Аналіз вобраза з апорай на мастацкі тэкст. <i>Заданне:</i> перакажыце лёс герояў (з цытаваннем)	Агульная характарыстыка парсанажа (выгляд, учынкi, погляды). <i>Заданне:</i> падрыхтујце анкету кожнага героя	Роля мастацкай дэталі ў раскрыцці вобраза. Моўная характарыстыка парсанажа. <i>Заданне:</i> складзіце маўленчы слоўнік героя	Усебаковая характарыстыка вобраза. Прыёмы яго стварэння. Эстэтычная функцыя вобраза. <i>Заданне:</i> падбярыце рэквізіт, распрацуйце касцюм героя, вызначце тыповыя і адметныя рысы яго характару
Самакантраль					
Кантраль					

Заўважым, што карта вывучэння модуля мае ўніверсальны характар і можа выкарыстоўвацца згодна з метадычнай накіраванасцю ўрока для вывучэння іншых тэм. Як адзначае А. В. Руцкая, «модульная тэхналогія дае асэнсаванае засваенне матэрыялу, разуменне прычынна-выніковых сувязей, прывівае культуру самастойнай працы» [11, с. 10].

Камедыя Кандрата Крапівы «Хто смяецца апошнім» за гады школьнага вывучэння атрымала ґрунтоўнае метадычнае суправаджэнне. Універсальнымі прыёмамі працы на ўроку па-ранейшаму застаюцца чытанне па ролях і інсцэніроўка эпизодаў п'есы, дыскусія па праблемным пытанні (напрыклад, «Ці бывае зло маленькім?»), характарыстыка героя на аснове яго выказванняў, прагляд фрагментаў аднайменнай мастацкай кінастужкі і сучаснага спектакля «Свінтус грандыёзус». Бачыцца карысным на ўроку

параўнанне фінальнага маналогу Зёлкіна ў мастацкай кінастужцы і спектаклі для высятлення вызначальных рыс характару героя і ацэнкі тых змен, якія назіраюцца ў сучаснай інтэрпрэтацыі п'есы. Варта звяртаць увагу вучняў на спосабы выяўлення аўтарскай пазіцыі ў творах: назву, размяшчэнне частак твора, рэмаркі, гаваркія прозвішчы і г. д.

Карысны матэрыял для ўрока настаўнік можа пачэрпнуць з кнігі А. В. Сабалеўскага «Кандрат Крапіва: постаць і творы» [12]. Даследчык лічыў, што асаблівай увагі пры аналізе вобразнай сістэмы камедыі «Хто смяецца апошнім» заслугоўвае вобраз Тулягі, якому нельга даць адназначную характарыстыку. Палахлівае героя гіпербалізуецца, што выклікае смех, але іншай прыроды. Туляга — вобраз з глыбокай псіхалагічнай распрацоўкай, які «падаецца менавіта ў камедыйна-драматычным праламленні». Другая

рыса, якая вылучае героя з асяроддзя, — актыўнасць: «У барацьбе з Гарлахвацкім <...> найбольшая роля належыць менавіта яму, Тулягу» [12, с. 195].

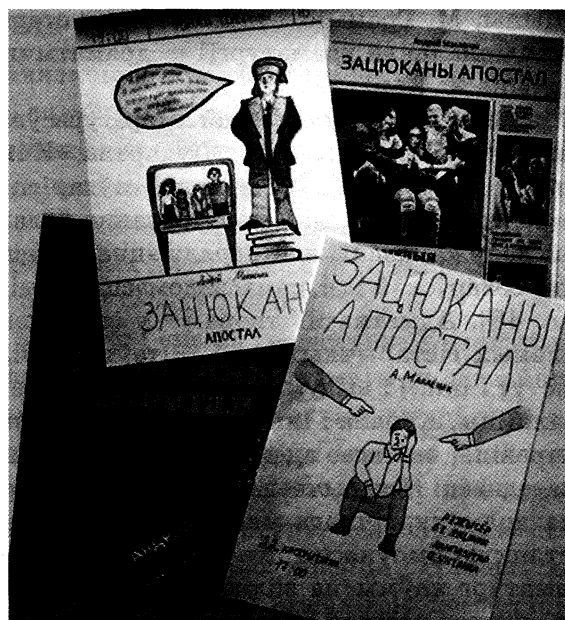
Метадыст В. Я. Ляшук рэкамендуе для найлепшага асэнсавання вобраза Тулягі праводзіць яго супастаўляльную характарыстыку з іншымі персанажамі твора (Туляга — Чарнаус, Туляга — Левановіч і Вера), а таксама звярнуць увагу на гаваркое прозвішча героя: «У прозвішчы Туляга, якое асацыіруецца з дзеясловам *туляцца*, прысутнічае нешта крыўднае для яго носьбіта. У той жа час у ім выразна адчуваецца і спачуванне яго ўладальніку» [8, с. 152]. Думаецца, такія рознабаковы падыход да характарыстыкі мастацкага вобраза будзе развіваць аналітычныя здольнасці навучэнцаў, а таксама спрыяць разуменню літаратурнага героя як складанай асобы, характар якога мае як моцныя бакі, так і недахопы.

Пералік творчых заданняў да ўрокаў па гэтай камедыі вельмі багаты. Настаўнік можа прапанаваць вучням гульню «Пакажы жэстамі і мімікай героя», наладзіць чытацкую канферэнцыю па творы [1], цікавым уяўляецца заданне на стварэнне персанальных старонак герояў камедыі на платформах «УКантакце», «Аднакласнікі» і інш.

Падагульняльным вынікам вывучэння камедыі становіцца творчая работа — сачыненне-разважанне па прапанаваных тэмах, якія носяць праблемны характар і прадугледжваюць разгорнуты вучнёўскі адказ на пастаўленае пытанне.

У ХІ класе для прачытання і асэнсавання прапанаваны ўзоры беларускай драматургіі другой паловы ХХ стагоддзя. Вучэбная праграма прадугледжвае вывучэнне трагікамедыі А. Макаёнка «Заццюканы апостал». «Адну з прычын распаду сучаснай сям'і драматург бачыў у няшчырасці, фальшы, “падвойных стандартах”, якія моцна ўкараніліся ў грамадстве», — адзначае П. Васючэнка [3, с. 91]. Маральна-этычны змест п'есы не траціць актуальнасці, твор выклікаў і выклікае супрацьлеглыя адзінкі гледачоў. Метадычная форма групавой працы на ўроках бачыцца аптымальнай з прычыны шматвектарнасці аналізу п'есы. Творчыя здольнасці вучняў будуць развіваць наступныя заданні: падрыхтуйце радыёспектакль па п'есе, складзіце кадраны асобных эпізодаў, падрыхтуйце інсцэніроўку фрагмента твора, стварыце афішу да спектакля (мал. 1).

Матэрыял трагікамедыі выдатны для абмеркавання з вучнямі жыццёва значных пытанняў

Малюнак 1

пра ўзаемаадносіны бацькоў і дзяцей, пра здраду і вернасць, праўду і хлусню, пра маральна-этычныя і агульнакультурныя прырытэты моладзі. Мастацкая ўмоўнасць сюжэта дазваляе разглядаць твор як камедыю-прытчу (П. Васючэнка), гаварыць пра ўніверсальнасць узнятай тэмы і пазачасавасць п'есы.

На заключным этапе вывучэння твора можна прапанаваць вучням класіфікацыю ўласных афарызмы ці формулы, якія перадаюць яго ідэйны змест. Сувязь літаратуры з іншымі відамі мастацтва выдатна ілюструе прагляд тэлеспектакля па п'есе «Заццюканы апостал» (рэжысёр Барыс Луцэнка) і падрыхтоўка водгуку на яго. Можа быць і такі варыянт задання: настаўнік прапануе вучням азнаёміцца з дакументальным фільмам «Незаццюканы апостал» (рэжысёр Аляксандр Анісімаў) і паразважаць над пытаннем «Чаму рэжысёр даў фільму такую назву?».

Рэфлексія пасля асэнсавання ідэйна-мастацкага зместу твора можа быць арганізавана праз прымацаванне кожным вучнем стыкера з уласнай адзінкай п'есы да вокладкі трагікамедыі, размешчанай на дошцы (ці на слайдзе).

Адна з магчымасцей твораў гістарычнай тэматыкі — углядацца ў мінулае дзеля таго, каб лепш зразумець сучаснасць, прадказаць будучыню, паразважаць пра адвечнае. Спробы асваення драматургамі беларускай гісторыі рабіліся неаднаразова, дастаткова прыгадаць намаганні Каруся Каганца стварыць беларускую гістарычную драму («Старажовы курган», «Сын Даніла»), фальклорна-гістарычныя творы Е. Міровіча («Машэка», «Каваль-ваявода»),

Я. Дылы, М. Грамыкі і інш. Асобная старонка нацыянальнай драматургіі — драматычная спадчына У. Караткевіча.

У школьны курс беларускай літаратуры ўвайшла гістарычная драма А. Дударова «Князь Вітаўт». Паводле П. Васючэнкі, «аўтар спрабуе паказаць не толькі фарміраванне беларускай дзяржаўнасці, але нараджэнне і высяванне беларускай ідэі, самасвядомасці нацыі...» [3, с. 48]. Адметнасць твора — у спалучэнні рэальных гістарычных асоб (Вітаўт, Ягайла, Кейстут і інш.) і выдуманых (пакаёўка Алена, беражніцы, Купала і інш.). Гістарычны жанр, як правіла, вымагае ад драматурга дакладнай адпаведнасці гістарычным рэаліям, аднак прырода драматургічнага майстэрства дапускае мастацкую ўмоўнасць інтэрпрэтацыі фактаў. Драматург наўмысна зблізіў падзеі, аддзеленыя значнай часовай дыстанцыяй, дапускаючы іх адвольную трактоўку, даў уласнае бачанне гістарычных персанажаў, якое не заўсёды супадае з ацэнкай храністаў.

Працуючы на ўроку з вобразнай сістэмай твора, варта не толькі канцэнтраваць увагу на вобразах галоўных герояў (Ягайла, Вітаўт), але і запыніцца на адлюстраванні двух тыпаў служэння гаспадарам (вобразы пакаёўкі Алены, стражніка Люцэня): з аднаго боку — ахвярнае, самаадданае служэнне, з другога — рабскае, прыніжальнае для чалавека. У адрозненне ад Ягайлы, чые паводзіны ў час барацьбы за ўладу з Кейстутам і Вітаўтам не выглядаюць высокамаральнымі, Люцень не ведае ні ваганняў, ні дакору сумлення. Менавіта на гэтага героя кладзецца цяжар віны за забойства Кейстута ў Крэўскім замку. Сэнс жыцця Люцэня — дагадзіць гаспадару, выканаць любы яго загад. Так працуе псіхалогія слугі. Наадварот, Алена, якая ахвяруе сваім жыццём дзеля выратавання князя Вітаўта, сімвалізуе вернасць, самаахвярнасць, сапраўдную сутнасць кахання.

Мастацкі тэкст драмы ўскладнены міфалагічным узроўнем, які адлюстроўвае светаадчуванне чалавека Сярэднявечча, у свядомасці якога спалучаліся хрысціянскае і народнае. Вобразы Купалы (князеўны жыцця і характа) і яе світы (духаў-беражніц) — адбітак старажытнай міфалогіі, які не толькі не супярэчыць хрысціянскім нормам паводзін, але стварае ўнікальнасць, адметнасць светаразумлення герояў.

Аналіз твора можна праводзіць шляхам групавай працы па кірунках «Лексіка», «Гісторыя», «Міфалогія». Кожная група атрымлівае карткі з запісанымі словамі, якія вымагаюць

лексічнага тлумачэння, гістарычнага ці культуралагічнага каментарыя. Пошукавы метады спрыяе самастойнасці, умению вылучаць галоўнае, карыстацца даведачнымі матэрыяламі, працаваць у камандзе.

На ўроку можа быць выкарыстаны прыём візуалізаванага пытання, якое прадугледжвае падбор ілюстрацыйнага матэрыялу, карыснага пры характарыстыцы персанажаў п'есы. Метадычна апраўданым з'яўляецца інтэрактыўны прыём «Аднаві сюжэт», калі вучням прапануюцца фотаздымкі з эпізодамі пастаноўкі і набор цытат з твора. Трэба размясціць матэрыял на дошцы ў правільнай паслядоўнасці, каб аднавіць ход падзей.

Настаўніца Т. І. Качкан прапанавала цікавы інавацыйны прыём, звязаны з асэнсаваннем хэштэгаў, створаных да п'есы [7, с. 78]. Сутнасць задання ў выбары адпаведных твораў хэштэгаў з пераліку прапанаваных карыстальнікам сацсеткі «Інстаграм». Вучні могуць выкрасліць тыя хэштэгі, якія не падыходзяць да п'есы А. Дударова, і прапанаваць свае варыянты. Творчым заданнем можа быць падбор касцюмаў для герояў твора, дапаўненне іх вобразаў дэталімі згодна з фантазіяй чытача (прыём слоўнага малявання).

Серыю ўрокаў па драматургіі А. Дударова распрацавала М. І. Верціхоўская [4]. Аўтар-метадыст будзе ўрокі на прыёмах аналітычнай гутаркі з акцэнтам на кампазіцыйнай адметнасці п'есы «Князь Вітаўт», надае значную ўвагу мастацкаму чытанню на ўроку, падмацаванню мастацкага тэксту грунтоўным выкладам гістарычнай інфармацыі. Урок-дыскусія «Як цяжка князем быць і верыць Богу...» спрыяе спасціжэнню наватарскага характару драматургіі А. Дударова, дазваляе асэнсаваць агульначалавечыя каштоўнасці, адлюстраваныя ў творы.

У сучаснай методыцы ёсць прыклад бінарнага ўрока па вывучэнні драматургіі А. Дударова ў XI класе [6], дзе прадугледжана спалучэнне метадычных прыёмаў і інфармацыйнага поля вучэбных прадметаў «Беларуская літаратура» і «Гісторыя Беларусі». Думаецца, такі падыход будзе эфектыўным для вырашэння задач урока, бо вывучэнне гістарычнай драмы грунтуецца, у першую чаргу, на веданні гістарычнай эпохі, яе падзей, ацэнцы гістарычных асоб у дакументальных крыніцах. Міжпрадметныя сувязі на такіх уроках садзейнічаюць актывізацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці і развіццю мыслення вучняў, больш глыбокаму засваенню матэрыялу.

Заклучэнне

Такім чынам, мы прыйшлі да наступных высноў: па-першае, нягледзячы на тое, што драматургічныя творы займаюць сціплае месца ў агульным аб'ёме мастацкіх тэкстаў, рэкамендаваных для вывучэння, выбар разнажанравых узораў дазваляе пазнаёміць вучняў не толькі са спецыфікай гэтага роду літаратуры, але даць уяўленне пра яго жанравыя мадыфікацыі (драма з элементамі трагедыі, камедыя, гістарычная драма, трагікамедыя). Па-другое, прапаганда п'есы закранаюць шырокае кола праблем: ад сацыяльных («Раскіданае гняздо») да маральна-этычных («Хто смяецца апошнім», «Зацюканы апостал», «Князь Вітаўт»). Іх надзённае гучанне, а таксама вечныя характарыстыпы робяць мастацкія творы актуальнымі і запатрабаванымі.

Сёння метадычная думка арыентуецца на сучаснае прачытанне ўзораў драматургіі, на

абавязковую сувязь літаратурнага тэксту з яго сцэнічным увасабленнем, на пошук новых прыёмаў аналізу драматычнага твора і актывізацыі чытацкай увагі да яго (буктрэйлер, праца з хэштэгамі, стварэнне старонак герояў на сацыяльных платформах у сеціве, распрацоўка касцюмаў герояў і інш.).

Чытанне і аналіз твораў беларускай драматургіі на гістарычную тэматыку садзейнічае глыбокаму разуменню сувязі літаратуры з тэатрам, кіно і некаторымі іншымі відамі мастацтва, паглыбленню ўяўленняў пра беларускае мінулае і культуру, асэнсаванню складаных супярэчнасцей развіцця грамадства ў розныя эпохі. Тая ці іншая высокамастацкая п'еса ўтрымлівае развагі над спрадвечнымі філасофскімі праблемамі жыцця.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Альфяровіч, А. М. Чытацкая канферэнцыя па п'есе Кандрата Крапівы «Хто смяецца апошнім» (Х клас) / А. М. Альфяровіч // Беларус. мова і літ. — 2010. — № 10. — С. 43—46.
2. Беларуская літаратура : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / пад рэд. А. П. Бязлепкінай-Чарнякевіч, І. Д. Воюш. — Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. — 292 с.
3. Васючэнка, П. Сучасная беларуская драматургія : дапам. для настаўнікаў / П. Васючэнка. — Мінск : Маст. літ., 2000. — 158 с.
4. Верціхоўская, М. І. Урокі літаратуры ў старшых класах : вучэб.-метадыч. дапам. / М. І. Верціхоўская. — Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2011. — 295 с.
5. Есіс, Я. Янка Купала. Драма «Раскіданае гняздо»: сістэма ўрокаў беларускай літаратуры (Х клас) / Я. Есіс // Роднае слова. — 2022. — № 7. — С. 83—87.
6. Каспяровіч, І. І. Сцвярджанне агульначалавечых каштоўнасцей у п'есе А. Дударова «Князь Вітаўт» (бінарны ўрок у ХІ класе: беларуская літаратура і гісторыя Беларусі) / І. І. Каспяровіч, Ю. Г. Фядзечка // Беларус. мова і літ. — 2023. — № 1. — С. 48—53.
7. Качкан, Т. І. Беларуская літаратура. Планы-канспекты ўрокаў. 11 клас (ІІ паўгоддзе) : дапам. для настаўнікаў устаноў агул. сярэд. адукацыі / Т. І. Качкан. — Мазыр : Выснова, 2023. — 147 с.
8. Ляшук, В. Я. Вывучэнне творчасці Кандрата Крапівы ў школе : дапам. для настаўнікаў / В. Я. Ляшук, М. І. Яніцкі. — Мінск : Аверсэв, 2007. — 192 с.
9. Макарэвіч, А. Вобразы Данілка і Зоські з драмы «Раскіданае гняздо» ў кантэксце спадчыны Янкі Купалы і драм Францішка Аляхновіча / А. Макарэвіч // Роднае слова. — 2003. — № 3. — С. 18—23.
10. Навумчык, М. І. Вывучэнне п'есы Янкі Купалы «Раскіданае гняздо» (тэставое заданне, ІХ клас) / М. І. Навумчык // Беларус. мова і літ. — 2012. — № 7. — С. 43—45.
11. Руцкая, А. В. Выкарыстанне новых тэхналогій пры вывучэнні літаратуры / А. В. Руцкая // Беларус. мова і літ. — 2004. — № 5. — С. 7—12.
12. Сабалеўскі, А. В. Кандрат Крапіва: постаць і творы / А. В. Сабалеўскі. — Мінск : Нар. асвета, 2003. — 304 с.

Артыкул паступіў у рэдакцыю 11.06.2024 г.